

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-232

19.02.2016

Голові Вищого спеціалізованого
суду України з розгляду цивільних і
кримінальних справ

ГУЛЬКУ Б.І.

Шановний Борисе Івановичу!

Надсилаємо адресований Вам депутатський запит народного депутата України Домбровського О. Г., оголошений на засіданні Верховної Ради України 19 лютого 2016 року, для розгляду і надання відповіді автору запиту і Верховній Раді України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: депутатський запит на 5 арк. у 1 прим.

З повагою

В. ГРОЙСМАН

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ
01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5

№ 8-450

« 4 » лютого 2016р.

Голові Верховного Суду України
Романюку Я.М.
01043, Україна, м. Київ, вул. П. Орлика, 4

Генеральному прокурору України
Шокіну В.М.
01011, м. Київ, вул. Різницька, буд. 13/15

✓ **Голові Вищого спеціалізованого суду України**
з розгляду цивільних і кримінальних справ
Гулько Б.І.
01043, м. Київ, вул. Пилипа Орлика, 4а

Міністру юстиції України
Петренку П.Д.
01001, м. Київ, вул. Городецького, 13

Голові Апеляційного суду міста Києва
Головачову Я.В.
03680, м. Київ, вул. Солом'янська, 2-А

Голові Апеляційного суду Вінницької області
Кучевському П.В.
21050 м. Вінниця, вул. Соборна, 6

Директору Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України
Шемшученку Ю.С.
01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4

Ректору Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
Губерському Л.В.
01033, місто Київ, вул. Володимирська, 60

Ректору Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
Тацію В.Я.
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77

Ректору Донецького національного університету
Гринюку Р.Ф.
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21

Ректору Львівського національного
університету імені Івана Франка
Мельнику В.П.
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

Ректору Національного університету
«Одеська юридична академія»
Завальнюку В.В.
65082, м. Одеса, вул. Піонерська, 2

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

*«щодо доцільності внесення змін
до статті 33 Цивільного процесуального кодексу України,
передбачивши право суду із власної ініціативи або
за клопотанням інших учасників судового процесу
залучати належного відповідача, в якості співвідповідача»*

У зв'язку з прийняттям Закону України № 2453-VI від 07.07.2010 «Про
судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010,
№ 41-42, № 43, № 44-45, ст.529), підпунктом 9 пункту 3.6 Розділу XII
Прикінцевих положень цього Закону, внесено зміни до статті 33 Цивільного
процесуального кодексу України, а саме виключено друге речення частини
першої.

До внесення змін згідно Закону України № 2453-VI редакція статті 33
Цивільного процесуального кодексу України була наступною:

«Стаття 33. Заміна неналежного відповідача, залучення співвідповідачів

1. Суд за клопотанням позивача, не припиняючи розгляду справи,
замінює первісного відповідача належним відповідачем, якщо позов
пред'явлено не до тієї особи, яка має відповідати за позовом, або залучає до
участі у справі іншу особу як співвідповідача. У разі відсутності згоди на це
позивача суд залучає до участі в справі іншу особу як співвідповідача.

2. Після заміни відповідача або залучення до участі у справі співвідповідача справа за клопотанням нового відповідача або залученого співвідповідача розглядається спочатку.»

Після внесення змін згідно Закону України № 2453-VI стаття 33 Цивільного процесуального кодексу України викладена у такій редакції:
«Стаття 33. Заміна неналежного відповідача, залучення співвідповідачів

1. Суд за клопотанням позивача, не припиняючи розгляду справи, замінює первісного відповідача належним відповідачем, якщо позов пред'явлено не до тієї особи, яка має відповідати за позовом, або залучає до участі у справі іншу особу як співвідповідача.

2. Після заміни відповідача або залучення до участі у справі співвідповідача справа за клопотанням нового відповідача або залученого співвідповідача розглядається спочатку.»

Таким чином, на сьогоднішній день суд цивільної юрисдикції встановивши, що позов пред'явлено не до тієї особи, яка має відповідати за позовом, позбавлений процесуальної можливості, з метою захисту прав та інтересів позивача, залучити іншого (належного) співвідповідача з власної ініціативи.

Реалізація такої важливої процесуальної дії як заміна первісного відповідача або залучення співвідповідача, можлива виключно за клопотанням позивача, що жодним чином не сприяє захисту прав останнього.

Зокрема, в силу різних обставин, позивач не завжди присутній в судовому засіданні, адже згідно частини 2 статті 158 Цивільного процесуального кодексу України, він має право заявити клопотання про розгляд справи за його відсутності.

Зрештою, суддя в судовому засіданні не може надавати консультацій позивачу щодо необхідності заявлення клопотання про заміну первісного відповідача належним або залучення співвідповідача, оскільки в першу чергу це слугуватиме підставою для недовіри до суду іншими учасниками судового процесу або їх представниками.

Безумовно, право визначення відповідача має залишатись виключною прерогативою позивача, але правом залучення співвідповідача, у разі пред'явлення позивачем позову до неналежного відповідача, має також бути наділений суд, а можливо також й інші учасники судового процесу, які вбачають, що позов пред'явлено не до того відповідача, зокрема первісний відповідач або треті особи.

Наслідки пред'явлення позову до не належного відповідача, мають непоправний характер – відмову у задоволенні позову, необґрунтовану втрату часу та матеріальних витрат, в тому числі судових, зокрема витрати неналежного відповідача на правову допомогу, прибуття до суду, експертизу тощо, при цьому формально право позивача залишається порушеним, і воно підлягає судовому захисту тільки шляхом пред'явлення позову до «нового» належного відповідача, чого можна було б уникнути шляхом залучення належного відповідача співвідповідачем, за ініціативою суду або інших учасників судового процесу.

Так, згідно абзаців 24, 25 пункту 1 листа № 24-753/0/4-13 від 16.05.2013р. Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, у разі пред'явлення позову до неналежного відповідача суд за клопотанням позивача, не припиняючи розгляду справи, замінює первісного відповідача належним відповідачем, якщо позов пред'явлено не до тієї особи, яка має відповідати за позовом, або залучає до участі у справі іншу особу як співвідповідача (ст. 33 ЦПК України). **Якщо позивач не заявляє клопотання про заміну неналежного відповідача, суд повинен відмовляти у задоволенні позову.**

Таким чином, у разі відмови у задоволенні позову із зазначених підстав, позивач для захисту своїх прав вимушений знову сплачувати судовий збір, витрати на правову допомогу, але головне необґрунтовано втрачати час, в очікуванні моменту прийняття судом рішення на його користь, про поновлення його прав або охоронюваних законом інтересів.

Виходячи із незміненої редакції статті 33 Цивільного процесуального кодексу України, у пункті 8 постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12 червня 2009 року «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції» було роз'яснено, що пред'явлення позову до неналежного відповідача не є підставою для відмови у відкритті провадження у справі чи залишення заяви без руху, оскільки заміна неналежного відповідача здійснюється в порядку, визначеному статтею 33 ЦПК. У разі, якщо норма матеріального права, яка підлягає застосуванню за вимогою позивача, вказує на те, що відповідальність повинна нести інша особа, а не та, до якої пред'явлено позов, і позивач не погоджується на її заміну, **суд залучає до участі в справі іншу особу як співвідповідача з власної ініціативи.** Після заміни неналежного відповідача або залучення співвідповідача справа розглядається спочатку в разі її відкладення або за клопотанням нового відповідача чи залученого співвідповідача та за його результатами суд відмовляє в позові до неналежного відповідача та приймає рішення по суті заявлених вимог щодо належного відповідача.

До речі, залучення співвідповідача за ініціативою суду, не є новелою судочинства, оскільки статтею 52 Кодексу адміністративного судочинства України, встановлено, що суд першої інстанції, встановивши, що з адміністративним позовом звернулася не та особа, якій належить право вимоги, або не до тієї особи, яка повинна відповідати за адміністративним позовом, може за згодою позивача допустити заміну первинного позивача або відповідача належним позивачем або відповідачем, якщо це не потягне за собою зміни підсудності адміністративної справи. Якщо позивач не згоден на його заміну іншою особою, то ця особа може вступити у справу як третя особа, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору, про що суд повідомляє третю особу. Якщо позивач не згоден на заміну відповідача іншою особою, суд може залучити цю особу як другого відповідача. У разі відмови у задоволенні адміністративного позову до такого відповідача понесені позивачем витрати відносяться на рахунок держави. Після заміни

сторони, вступу третьої особи, що заявляє самостійні вимоги на предмет спору, залучення другого відповідача розгляд адміністративної справи починається спочатку.

Крім того, статтею 24 Господарського процесуального кодексу України, передбачено, що господарський суд за наявності достатніх підстав має право до прийняття рішення залучити за клопотанням сторони або за своєю ініціативою до участі у справі іншого відповідача. Господарський суд, встановивши до прийняття рішення, що позов подано не до тієї особи, яка повинна відповідати за позовом, може за згодою позивача, не припиняючи провадження у справі, допустити заміну первісного відповідача належним відповідачем. Про залучення іншого відповідача чи заміну неналежного відповідача виноситься ухвала, і розгляд справи починається заново.

З наведеного вбачається, що лише у справах цивільної юрисдикції, суд позбавлений права залучати співвідповідача з власної ініціативи, в той час як суди адміністративної та господарської юрисдикції наділені такими правами.

Тому, наділення повноваженнями суду цивільної юрисдикції з власної ініціативи залучати співвідповідача не порушуватиме принцип диспозитивності сторін у справі, а сприятиме ефективному здійсненню правосуддя, яке ґрунтуватиметься на принципі законності та верховенстві права.

Відповідно статті 86 Конституції України, народний депутат України має право на сесії Верховної Ради України звернутися із запитом до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності. Керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій зобов'язані повідомити народного депутата України про результати розгляду його запиту.

На підставі вищенаведеного та керуючись статтею 86 Конституції України, статтею 15 ЗУ «Про статус народного депутата України» -

ПРОШУ:

1. Висловити правову позицію щодо доцільності внесення змін до статті 33 Цивільного процесуального кодексу України, якими передбачити право суду з власної ініціативи або за клопотанням інших учасників судового процесу, без згоди позивача, залучати співвідповідача у справі, у разі пред'явлення позивачем позову до неналежного відповідача.

2. Про результати розгляду даного запиту прошу повідомити у 15-ти денний строк установлений Законом України «Про статус народного депутата України».

З повагою,

Народний депутат України

**О.Г. Домбровський
посв. №226**